

van de
de lijst
ogma-
ne be-
ek, rijp
en aan
opinion
de ver-
den
Kam-
a ge-
banen
aanbe-
ling en
net wat
ort.

k aan
ag van
en kon
en van

a deze
geheel
elstan-
nst eer
rkt dit
n in de
onzer
nieuwe

Infra
en oor-
ordeel,
geven,
voor de

Infra

en beide

en het

ik niet

a hem

or zoo

studie,

enken,

oe bij-

en, de

ing te

vaster

ren zal

detail-

isatie

zal er

voor

n den

a het

a zal

Gere-

Her-

middel

in het

telden

en al

de be-

releve.

ntio

gernis

ekend

nood-

voor

reeds

hield

open

neer-

Doop

voor

meer

nigen

mits

naard

node

geest

Doop

lezer

niet

seuds in; was het veeleer niet anders te

verwachten.

En dat nochtans dit fatale besluit sensatie

ouder ons maakte, was dan ook niet om de

Synode, maar omdat er als op een geestelij-

ken barometer in werd aangewezen, hoe

sterk de geestelijke dampkring in de Neder-

landsche Hervormde kerk was omge-

loopen.

Elf, twaalfhonderd jaren lang, was nu de

heilige Doop het merkteken van alle Christ-

tenvolk hier te lande geweest. Waarover men

ook gedeeld lag, over de noodzakelijkheid van

den heiligen Doop als teken van kerkelijke

gemeenschap, was alle Christenvolk het

eens gebleven. In den heiligen Doop lag

nog de laatste band, die de eenheid van

heel Christus' kerk op aarde openbaarde.

Daarmee te breken, was alsoo de laatste

zwakke gezondheid repatriëeren moest,

heeft met de vroegere of latere inrichting

van het Zendingswerk niets hoegenaamd te

maken. En evenmin komt het voor rekening

der Synodale besluiten, dat broeder

Bolwijn nog steeds te Vlaardingen wordt op-

gehouden; en dat broeder Huyzing wegens

zenuwzwakte naar Europa terug moet.

Zelfs al wilde men zoover gaan om te be-

weeren, dat in de broeders Zuidema, Bolwijn

en Huyzing drie mannen van te zwak ge-

stelt waren uitgezonden voor den dienst in

het Oostersch klinkaat (wat wij niet zeggen),

zoo zou toch dit feit uitsluitend voor de

verantwoording van de oude Deputaten lig-

gen, en in geen enkel opzicht voor rekening

van hen, die den bestaanden toestand had-

den over te nemen, gelijk die is.

Al dit speculeeren op onze missionarissen

tegenspoed, om er zijdelings de Middellburg-

sche besluiten de schuld van te geven, mist

alzo allen grond, en misleidt de lezers en

lezerszen van het blad.

Evenmin gaat het aan voor het los

heengeworpen zeggen van één predikant

de kerken als zodanig aansprakelijk te

stellen. De Weijers zal er zelf vreemd van

opzien, dat aan zijn vroeger gezegde zulk

een zonderlinge betekenis wordt gehecht.

En nog zonderling is de bewering, dat

de genomen besluiten de belofte inhielden,

van nu het gouden tijdperk te doen aan-

breken.

Wie ter Synode aanwezig was, of ook

maar kennis nam van haar acta, weet toch

zeer wel, dat er zelfs nog geen regeling is,

en dat de nieuwe orde van zaken eerst op

de eerstvolgende Synode tot stand zal

kunnen komen.

Wat tusschen beide Synoden ligt is niets

dan een overgangstijdsperk, waarin men de

zaken loopende en gaande kan houden,

maar waarin van een inrichten der Zending

op breeder en vaster voet geen sprake kan

zijn.

Door dat te doen, zou men op de beslui-

ten der komende Synode vooruitloopen.

Geheel deze averechtsche voorstelling

heeft alsoo geen andere verdienste dan

die van een napelien in een verloren geding.

De indruk moet nu gegeven worden, alsof

tegenspoed waarmee men te worstelen

heeft, niet den nasleep gold van vroegere

beschikkingen, maar te wijten ware aan

het nieuwe systema.

En omdat het nieuwe systema, dat nog

op zijn afwerking en organisatie wacht, niet

aanstands nieuw leven schept op een Zen-

dingsakker, waar alles verdorde, moet nu

dit systema zelf gedisciplineerd worden, en

het denkbeeld ingang vinden, alsof alles

van een leien dak zou zijn geloopt, indien

de vroegere Zending-deputaten maar geble-

ven waren.

Om het te zeggen zooals we het meenen:

Ons komt deze houding noch manlijk noch

broederlijk voor.

Niemand zal het aan den redacteur van de

ras-

ambt heeft verlaten.²¹ Uit een bezwaarschrift van bedoelden diaken bij de vergadering zonden, en uit de toelichting door den kerkeraad gegeven, blijkt, dat die broeder geheel buiten den kerkelijken weg heeft gehandeld. Geadviseerd wordt, dat de kerkeraad voortga hem te vermanen, en besloten, dat hem vanwege de Classis een schrijven zal worden toegezonden.

Door enkele kerken wordt de vraag gedaan: Heeft de mission. predt. op nonactiviteit, A. Boijwijn, het recht om in onze kerken het Woord en de Sacramenten te bedienen? Daar de gedachten in deze zaak verdeeld zijn, zal dienaangaande bij depp. Syn. voor de kerken van Batavia en Soerabaya nader worden geïnfomeerd.

Door Ooltgensplaat wordt vrijheid gevraagd, om voor de tweede maal een beroep op een zelfden predikant te mogen uitoefenen. Geantwoord wordt, dat volgens de informatien van de afgevaardigden daartoe geen reden genoeg bestaat. De kerkeraad zal de zaak eerst nader moeten onderzoeken, en zich daarna tot de kerken van Vlaardingen om advies kunnen wenden.

Kort verslag van de Vergadering der Classis Beilen, gehouden te Beilen 8 September 1897.

Besloten wordt om een bijdrage groot f 25, jaarlijks toe te zeggen aan de Inw. zending en Bijbelcortportage in deze Provincie.

Zoo men in Vliedder spoedig met het bouwen eener nieuwe kerk aanvangt, wordt haar benevens een bijdrage van Classiswege ook nog eenige garantie inzake rente toegezegd.

In behandeling komt een Instructie van Diever, waarin gevraagd wordt, of een kerkeraad verplicht is op de attestatie van niet gecensuureerde leden in alle gevallen 'het onbesproken in den wandel' te plaatsen. Hierop wordt geantwoord, dat dienaangaande nimmer een vaste officiële formule is verordend, en het in sommige gevallen den kerkeraad vrij staat naar omstandigheden te handelen.

De Theologische School van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Aan alle Classen van de Gereformeerde Kerken is dezer dagen een Circulaire van het Curatorium der Theologische School toegezonden, onder het adres van den Classicaal Correspondent, Actuaris of Scriba.

Het Moderamen van de laatstgehouden Curatoren-vergadering beveelt deze Circulaire der eerste overweging van de eerstkomende Classicale Vergaderingen dringend aan. Wordt zij toch niet ter zijde gelegd, maar met aandacht overwogen en aan het daarin gedaan verzoek voldaan!

Indien soms hier of daar bedoelde Circulaire niet mocht ontvangen zijn, men meldt zulks aan den Heer C. Mulder te Kampen, die gaarne bereid is, als nog een exemplaar toe te zenden. Met warme aanbeveling van de belangen onzer School aan al de Gereformeerde Kerken in deze landen.

Het Moderamen voornamelijk, T. Bos, Praesident, L. Nuijens, Scriba.

Bedum, 1 Sept. 1897.

Buitenland.

Engeland. De nieuw ontdekte 28 „Spreeken van Jezus“.

In December van het vorige jaar bevond zich de heer Petrie te Behnesa 80 mijlen ten zuiden van Cairo, op de grenzen van de Syrische woestijn, op de plaats waar het oude Oxyrinchus gestaan heeft, om opgravingen te doen.

Het bleek dat onderzoekingen op dit terrein vooral van belang zouden zijn voor de kennis der Romeinse antiequiteiten. Petrie liet daarom dit terrein over aan de Heeren Bernard B. Grenfell en Arthur S. Hunt, beiden „fellows“ van de Hoogeschool te Oxford, die naar Egypte waren getogen om Papyrus handschriften te zoeken.

De arbeid der genoemde heeren werd ruim beloond. Immers deden zij de grootste winst van oude handschriften die ooit gedaan werd. Op drie plaatsen vonden zij een zeer groot verzameling oude schrifturen in handen op elander gehoopt, en slechts aan de oppervlakte eenigszins verbrand. Dezelfde manden werden gebruikt om de vondst naar de keten der onderzoekers te vervoeren, waar zij verder werden ingepakt in kisten. Op een dag vonden men 26 zulke manden, op een andere 25. Behalve deze voorraad in manden vonden ze nog een groot hoeveelheid brokstukken onder aarde en puin bedolven. Men vindt er gedeelten bij van 100 A 200 handschriften van den Ilias van Homerus, ook van Aristophanes, Thucydides, Demosthenes, moeten er stukken bij zijn evenals geschriften van oude Christelijke schrijvers.

Alles is geschreven op één zijde der papyrusrollen; de andere zijde is later gebruikt voor andere doeleinden, als contracten, brieven, testamenten enz. en die daarom bij wijze van een archief zijn weggeborgen.

Aan de Egyptische regering werden 150 volledige papyrusrollen gezonden, terwijl 250 kisten met papyrus meest in 't Grieksch, maar ook in 't Latijn, Koptisch, Arabisch geschreven, naar Londen werden gezonden.

Het spreekt wel van zelf dat niet alles wat in deze papyrusrollen geschreven is, kan nagegaan worden. Wel hebben de Heeren Grenfell en Hunt zich gehaast om bij Henry Frowde uit te geven: „Logia Jesou“ „woorden van Jezus“ ontdekt en uitgegeven door B. B. Grenfell en Arthur S. Hunt. Twee bladen in colotype (lijfdruk) geven weder hoe het geheel gevonden werd.

Men meent dat het gevonden schrift dateert van 150—300 na Christus, denkelijk uiterlijk 300 na Chr.

Het eerste woord des Heeren stemt woordelijk overeen met de laatste woorden van het Evangelie van Lukas 6:42 „en dan zult gij zien, die in het oog uws broeders is, uit te trekken.“

Het tweede luidt: „Wanneer gij niet de wereld vast (nietsteuende) ton kommen, staat er, hetwelk vermoedelijk beteekent, wanneer gij niet onbesmet bewaart van de wereld, zult gij het Goddelijk niet vinden, en wanneer gij niet den sabbat viert, zult gij den Vader niet zien.“

Deze spreuk is geheel nieuw. Vasten, met betrekking niet tot spijis en drank, maar tot de wereld, kan men als beklaglaten laten gelden, het zou dan beteekenen de wereld niet in zich opnemen, zich van de wereld onthouden. Justijn de martelaar spreekt van het houden van den Sabbat met dezelfde woorden gelijk als onze spreuk; hij verstaat daaronder een vieren van den dag des Heeren in alle reinheid, daarbij van zonde afstande. Maar de Heere Jezus heeft nooit de woorden „Sabbat“ en „vasten“ gebruikt in overdachtelijken zin; altijd sprak hij

van het vasten en van den Sabbat in den eigenlijken zin van het woord. Men kan zien dat hier een poging gewaagd is om het woord des Heeren zekere kleur te geven. Het derde woord luidt: „Jezus zegt: Ik stond in het midden van de wereld en ik verscheen hem in het vleesch en vond hen dronken, en niemand onder hen vond ik dorstende, en mijn ziel is bekommerd over de menschenkinderen, omdat zij blind zijn in hun hart... (en zien niet) de armoede.“

Ook deze woorden komen in de Evangelien niet voor. Johannes getuigt wel van het woord dat het in het vleesch kwam, maar nergens verklaart de Heere dit met eigen mond.

De vierde spreuk luidt: „Jezus spreekt: waar zij ook zijn mogen... alleen... ik ben met hen. Rukt (het) den steen op, en daarbij zult gij mij vinden, spijlt het hout en ik ben daarbij.“

Een deel van den tekst ging verloren. De Berlijnsche hoogleraar Harnack vertaalt aldus, de ontbrekende woorden bij wijze van hypothese aanvullende: „Waar zij ook zijn mogen, daar zij niet zonder God, en juist als iemand alleen is, ben ik in deze wereld met hen; het den steen op en daarbij zult gij mij vinden, spijlt het hout en ik ben daarbij.“ Wij betwijfelen of deze uitlegging vertaling juist is. Men zou met den redacteur van den Inquirer even goed kunnen aanvullen: „Richt den steen op (als een altaar), kloof het hout (voor het offer) en gij zult ervaren dat ik met u ben.“

Of: „Rukt den steen op (als een offer van Mij) kloof het hout (om een beeld van Mij te snijden) en ik ben met u.“

Deze verklaringen zijn even gezocht als die van prof. Harnack.

De vijfde spreuk van Jezus luidt: „Een profeet is niet welkom in zijn vaderstad, en ook werkt een arts geen genezingen bij hen, die hem kennen.“

De eerste helft van dit woord komt ook in de Evangelien voor.

De zesde uitspraak des Heeren is: Jezus spreekt: „Een stad die op den top van een berg gebouwd en vast gegrond is, kan niet vallen of verborogen zijn.“

De twee beidspraken des Heeren van het huis op een steenrots gebouwd dat niet door de regenstormen kan worden weggeslagen en van de stad op een berg geplaatst die niet verborogen kan blijven, zijn hier onder een gemengd; niet tot bevordering van de duidelijkheid.

De Berlijnsche hoogleraar is van oordeel dat het gevonden een afschrift is van een uittreksel, dat een onbekende uit een verloren gegaan evangelie maakte. Dat eenvoudig „Jezus“ gebruikt is, wijst er op, dat het van zeer oud datum is; bij aanhalingen in de 2de eeuw noemt men gewoonlijk den Christus „de Heere“. Harnack meent dat het ontleend is aan het „Egypter-evangelium“, dat reeds in het eerste derde deel van de 2de eeuw moet ontstaan zijn. Wat van dit Evangelie bewaard is, doet zien dat het over het algemeen overeenstemt met het karakter dat de drie eerste evangelien dragen. In de Christologie had het meer overeenstemming met het Evangelie van Johannes, ja het schijnt boven dit Evangelie uitgegaan te zijn, want de volgers van Tabellius beriepen zich er op, om hunne leer, dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest dezelfde zijn, te staven op dit Evangelie.

Wij houden het er voor dat de vondst die in Behnesa gedaan werd, niet alleen waarde heeft omdat daardoor eens nieuwe bijdrage gegeven wordt voor de oud-Christelijke literatuur. Maar wij leeren daartoe de leiding des Heiligen Geestes bewonderen die de kerk er toe bracht om de vier Evangelien die wij bezitten op te nemen in den Canon des Nieuwen Testaments. Alle andere geschriften werden verworpen, alleen de evangelien van Mattheus, Marcus, Lukas en Johannes werden aangenomen als door den Heiligen Geest ingegeven. Het fragment te Behnesa gevonden toont duidelijk, hoeveel dwaling zich in andere berichten onder de waarheid vermenigd had. Het goede dat zij bevatte is ook in onze evangelien te vinden; het nieuwe dat zij bieden is voor de kerk of waardeloos of aanstootelijk.

Nog is het den moeite waard om op het volgende te wijzen. Het voorbestaan van Christus, door zooveel in onze dagen geloofend, houden velen voor eenet nivering van het vierde Evangelie. Men geeft de voorstelling dat de schrijver van het Evangelie van Johannes het historische beeld van den mensch Jezus Christus, dat in de drie eerste Evangelien geschetst wordt, heeft prijsgesproken, om een andere daarvoor in de plaats te geven, dat op een ideaal, n. l. de Alexandrijnsche logocleer is gebouwd. Daarom niet men er niet tegen op om het ontstaan van het Johannes Evangelie te plaatsen in den bloetijd der groesleek.

Na is het echter voor niet rechtinnigen duidelijk, dat het geloof aan de Godheid van Christus niet van lateren datum is, dat het zijn oorsprong heeft in de apostolischen tijd.

Trouwens heeft Harnack in zijn „Chronologie der Oud-Christelijke literatuur“ geleerd, dat in het jaar 110 na Christus het Evangelie van Johannes reeds bestond en in Azië gelezen werd. Al bestrijdt hij ook het Woord Gods 't welk leert, dat de apostel Johannes de schrijver van dit Evangelie was, daarvoor is hij een Ritschilaan, toch moet hij toegeven dat de schrijver tot Johannes in een bijzondere betrekking heeft gestaan; op een of andere manier staat de zoon van Zebedee achter den schrijver van het vierde Evangelie.

Het is opmerkelijk hoe de opgravingen en vondsten van den laatsten tijd steeds de waarheid van Gods Woord komen bevestigen. Al gronit de Kerk des Heeren haar geloof niet op wetenschappelijke onderzoekingen, ten slotte is immers de getuigenis des Heiligen Geestes in de harten der geloovigen, de laatste grond voor haar geloof; toch kunnen wij er ons in verblijden dat de mond van tegensprekers wordt gestopt, zoodat ook de bestrijders van Gods Woord zullen moeten erkennen dat hunne theorieën falen.

WINCKEL.

Door Kinderen.

WAAR DE KWAAL ZIT.
VII (Slot).

Geheel hebben de priesters het volk in hun macht bij het bepalen der plaats voor een graf. Men acht dit een zaak van groot gewicht, even als al wat met den dood in verband staat. Geen Chinees kiest een grafplek uit zonder daarbij den raad in te winnen der Poeng-Sjoel-leeraars, een bijzonder stand van priesters. Men meent namelijk, dat de welstand der dooden evenzeer afhangt van velerlei invloed van de lucht en van de ligging van hun woonplaats, als dat bij de levenden 't geval is. Nu wordt al het goede volgens de Chinezen aangebracht door den zuidenwind, terwijl daarentegen de noordenwind boose geesten meebrengt. 't Is dus zaak de graven zoo

te plaatsen, dat zij voor den laatsten wind beschut en voor den eersten open liggen.

Nu zou men zeggen, dit is nog al eenvoudig. Maar er moet ook nauwkeurig nagegaan worden, of niet misschien een berg of een huis, die niet al te ver weg liggen, den goeden wind soms tegenhouden. Dit kan echter alleen de Poeng-Sjoel-leeraars uitmaken, en hij is ook zoo goed dit voor ieder te doen, die hem behoorlijk betaalt. Vastgesteld, dat hij niet alleen raad geeft ontrent graven, maar ook bij het bouwen van alle huizen voor levenden. Immers allicht zou iemand in zijn onnoozelheid een huis zoo zetten, dat het den dooden den invloed voor den gunstigen zuidenwind ontnam, en daar dient op gepast.

De vrees, dat de dooden in hun rust gestoord worden, heeft zelfs een gevolg gehad dat aanstonds in het land merkbaar is. Van al die uitvindingen onzer eeuw, die ons het verkeer en den handel vergemakkelijken, en die alle beschaaftde volken hebben, is in China, hoeveel meer er ook kent en maakt, en hoe lange jaren reeds, toch nog zoo goed als niets te zien.

Zoo is het o. a. met de spoorwegen. Een vijf en twintig jaar geleden beproefden de Engelschen in China een spoorweg aan te leggen. De Chinezen nu waren zoo dom niet, of zij vat't heel wel, hoe nuttig zoo'n „duizendpoot“, gelijk zij den spoorweg noemden, kon zijn voor het verkeer, voor het vervoer van goederen enz.

Maar o wee! De spoorweg liep ongelukkig ook over een plek, waarop eenige oude graven lagen. Na werd het den heidenen toch bang om 't hart. Wie kon vooruit weten wat onheil die sissende, dampende locomotief in de lucht zou aanrichten en wat zou het gevolg zijn? De geesten zouden zich wreken. Kortom, het volk werd al te meer beangst, en ten slotte de regering ook. Wat deed zij? Voor veel geld kocht zij eindelijk den Engelschen de nieuwe spoorlijn weer af, en liet die toen opbreken!

Dit wantrouwen in al wat nieuw is en daarbij haat tegen de vreemdelingen, wijl die al deze nieuwe dingen willen invoeren, worden nog heden zeer veel in China gevonden.

Het kan echter thans anders worden. De Chinezen hebben namelijk, gelijk we ons nog herinneren, kort geleden een geweldigen oorlog gevoerd met Japan. Nu is het Japanische volk, bij 't Chineesche vergeleken, klein; want China telt met zijn 400 miljoen inwoners er tienmaal meer dan Japan. Toch werden de Chinezen door den vijand volkomen verslagen. Dit nu kwam goedgeleed daardoor, dat men in Japan alles had ingericht op Europeesche wijze, terwijl de Chinezen bij 't oude waren gebleven. Zoo waren er dus wel vele duizenden Chineesche soldaten, maar geen spoorwegen, waarlangs zij in tijds de slagvelden konden bereiken. Moesten de legerafdeelingen spoedig een gewichtige boodschap hebben, dan ontbraken de telegraphen. Immers die hadden de Chinezen ook niet, wegens hun vrees dat de draden de goede en de kwade lichten dooreen zouden warren. Bij de Japannezen was dit alles anders, en zij hebben dan ook de Chinezen een gevoelige les gegeven. 't Is best mogelijk dat die er de laatste toe brengt, hun land en de zaken anders in te richten, zoodat zij tegen andere volken op kunnen. Althans, als ik mij niet vergis, worden er nu eindelijk spoorwegen in China aangelegd.

Maar ook de hardste lessen zullen het hart der Chinezen niet veranderen, noch hun bijgeloof en de vrees voor de dooden en de afgodery en den wereld en zondendienst niet doen ophouden. Dat kan alleen het woord Gods, het Evangelie, 't welk gelukkig nu reeds een halve eeuw in China wordt gepredikt, al is dit een zeer moeilijke werk. Wij Nederlanders doen daar aan zeer weinig. Naar ik meen is er slechts één Nederlander als zending in China werkzaam, en nog een Ned. Amerikaan. Nu is 't wel waar, dat wij in onze Oost en West nog heel veel te doen hebben — wat lang is blijven rusten — maar 't is ook waar, dat zendingen uit andere landen in onze Oost en West veel voor de heidenen verrichten. 't Zou daarom nu juist nog een goede weelde zijn, als meer zendingen van hier naar China togen om er het Woord Gods te brengen. De Heere Jezus zegt ook tot ons: „Bidd' dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstoote.“

AAN VRAGERS.

C. C. K. te B. Er is geen gezonde reden waarom men in Micha 5:1 den bijzonderen nadruk zou leggen op „Mij“. Dit zou alleen zin hebben als Hij die hier spreekt te onderscheiden was van een anderen persoon, doch die wordt niet genoemd. 't Wil eenvoudig zeggen dat Hij die voortkomen zal d. i. de Messias, zulks den Heere doen zal d. i. tot volvoering van Diena raad en belofte. Van een ander is geen sprake, en kan er in dezen zin ook geen sprake zijn.

De laatste vraag van onzen lezer D. V. te 't H. betreft de uitdrukking: „Het kind van de rekening worden.“

Hierbij merken we op, dat zoodaer na den oorsprong van het woord als naar de beteekenis, die het ook nog heeft, door kind niet altijd een nog jeugdig persoon is te verstaan. In den Bijbel b. v. beduidt „kinderen Israels“, „kinderen des toorns“ enz., eenvoudig wezens die tot zeker geslacht, zekere groep behooren, afstammelingen of bloot leden van zekere saamvergadering. Zoo spreken wij ook nog van een „gelukkind“, een „Zondagskind“, en zijn alle menschen, hoe oud ook, kinderen hunner ouders. Kind heeft dus ook nog de algemeene beteekenis van persoon en zoo ook in die uitdrukking bovenvermeld. 't Duidt aan hem die voor 't voldoen der rekening opkomt, die ten slotte 't gelag heeft te betalen.

A. d. D. te R. Op uw vragen is volkomen van toepassing, wat in 't vorig nr. aan het adres van K. te B. werd bericht. Intusschen, gelijk we aan het daar bedoelde begonnen zijn, zal ook het uwe wel een beurt krijgen.

HOOGESCHOOL.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerk, van Schelven, te Wageningen. — Te Rijswijk, M. J. van Dijk, te Bontum. — Ooltgensplaat, van Binsbergen, te Loosduinen. — Donsburg (te naal), C. A. Renier, te Amsterdam. — Zalk en Veecaten, J. H. Koers, te Keekingen.

AANGKOMEN: Klundert, J. D. van der Velden, te Middeldburg C. — Hantum C. A. (Fr.), B. J. Heeres, cand. te Idseghuizen.

BEKANT: Bloiswijk en Gaastmeer, B. J. Heeres, cand. te Idseghuizen C. A. — Oudega C. A. B. van der Werf, te Drachten. — 't-Gravenhage B. Kamerik en Oerschie, W. H. Glisen jr., te Breukelen.

Nederlandsche Hervormde Kerk. BEROEPEN: Oosterland (Zeel), G. Smit, cand. te Krulningen. — Borssele, tel. Goeij, G. J. van Hemert, te

Maashommel. — Krommeniedijk C. A., J. van Loon, 't Krimswerd. — Muiden, A. ten Have, te Polsbroek. — Zoutelande (Walck) en Zuidland, G. van Die, cand. te Fijnaart. — Nieuw-Vennep (toez.), J. W. tena, te Vleuten. — Zwaagwestinde, G. B. Boomer, te Driebergen. — Oostmeer C. A., W. Magedans F. C., te Oostzee en Echten. — Leende en Heeze, A. L. Geselschap, te Kockengen. — Peperga, H. F. Rogaar, cand. — Nijega en Elalhuizen, D. Plantinga, cand. te Makkum. — Pomerland, J. C. Schuller tot Feursum, cand. te Amsterdam. — Rosenburg, K. Eekhof, te Werkhoven. — Wormerveer, J. D. de Hoog, te Dordrecht. — Bladel en Hapert, C. J. W. Wierts van Cochoom, te Iershem. — Hel- en Boeslop, H. J. de Groot, te Oude Wetering. — AANGKOMEN: Almkerk (toez.), C. J. Montijn T. de Chasum. — Leerdam, J. de Visser, te Brakel. — Weesp (toez.), H. Schockling, cand.

BEKANT: Ossendrecht en Woensdrecht, J. A. T. Sjerna, te Welland, te Dongen. — Suhuisum, K. de Vries, te Hellendoorn. — Muntendam, H. F. Rogaar, cand. — Nijmansdorp, C. A., A. de Visser, te Herwijnen. — Uithuizermeeden, W. Magedans, te Oostzee C. A. — Renesse en Noordwille (Zeel), J. D'Ankerlinga, te Hilaard. — Goudarak, A. ten Have, te Polsbroek. — Staphorst, D. Boonstra, te Ouderkerk a/d IJsel. — Groot-Schermer, J. W. E. van Loon, te Oudam. — Gortene (N.-Bev.), N. de Jong, te Engwierum. — Weert en Neeritter, W. van Deursen, te Schagerbrug.

Advertentien.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen tijdens de ziekte en bij het overlijden van mijne innig geliefde vrouw en der kinderen moeder, FENNA BONNINGA HOEKSEMA, betuigen wij onzen hartelijken dank.

B. TERPSTRA en kinderen.

Amsterdam, Sloterweg 171, 14 Sept. 1897.

L. G. WEISZ & Co.,
Communicatiela in Elkeken,
Prinsengracht bij de Prinsensstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

VERSCHEEN:
Eenige Schetsen
voor een geschiedenis van
DE TREKBOEREN
te St. JANUARIJ HUMPATA.

Distriet MOSSANNEDES, ARCOIA, Westkust van Z. A.

DOOR
DS. D. POSTMA, te Rustenburg.

Met 12 platen en portretten. Prijs f 1.90.

Amsterdam. VOORHIER
PRETORIA. ROYEKER & WORMSER.

AUCTIONEER J. H. KOK,
Kampen.

Op Maandag 4 Oct. en 4 volgende dagen, zal door den Boekh. J. H. KOK, te Kampen, worden geveild een uitgebreide verzameling **BOEKEN**, waaronder tal van zeer belangrijke en gezocht werken op Letterkundig, en voornamelijk, op Theologisch gebied.

De Catalogus (2352 nrs.) is op aanvraag gratis te bekomen.

Te koop gevraagd:
Dr. A. KUYPER, E Voto,
gebonden of ongebonden. Aanbieding franco, letters E. V., Bureau Herant, Amsterdam.

HANDBOEK
DER
GESCHIEDENIS VAN HET VADERLAND

DOOR
MR. GROEN VAN PRINSTERER.

Met geheel nieuw portret van den schrijver.

ZESDE DRUK.
Prijs f 5.— Gebonden f 6.—

Amsterdam. VOORHIER
PRETORIA. ROYEKER & WORMSER.

BOEKHANDEL
VOORHIER
ROYEKER & WORMSER.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.

DAN 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden A DEPOSITO 1/2 p.c. onder de prolongatiekoers. Betragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

HEDEN VERSCHIEEN:
De EERSTE AFLEVERING van
DR. A. KUYPER,
STICHELRIJKE WERKEN.

TWEDE SERIE.

Deze serie zal bevatten: **HONIG UIT DEN ROTSTEEN, Deel II; UIT HET WOORD, Serie I, Deel III en Serie II, Deel I.**

De prijs van de geheele serie (compleet in ongeveer 18 afleveringen) zal hoogstens f 5.50 zijn.

Onmiddellijk na het verschijnen van de laatste aflevering (einde dezes jaars) wordt de prijs der afzonderlijke deelen verhoogd.

BOEKHANDEL
VOORHIER
ROYEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

ELECTRICHE DRUKKERIJ, Amsterdam.

Brussel.
GEREFORMEERDE KERK.
Dienst des Woords. 's Zondags 10 uur 's morgens en 6 's avonds.
Ingang: Rue Paul Devaux 7, bij de Beurs.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Legaten:

Door Mr. H. Okma te Sneek, van wijlen de Wed. A. Doornbos f 1000.

Aan Contributies:
Door Ds. O. Los te Oud Voosmeer f 6; door Ds. C. S. Van der Voet te Leimuiden f 1; door den heer Joh. Krap te 's Gravenhage (af. 1896) f 50; door den heer J. C. le Comte te Sloterdijk f 5.50; van J. C. T. te A. f 5; door den heer G. de Leeuw te Utrecht, van de 10 clis. vereen. f 15.40.

Aan Collecties: (voor de Theol. faculteit). Van de Geref. kerk te Bommel f 0.75 1/2; van idem te Brielle f 2.50; van idem te N. Helvoet f 1.96 1/2; van idem te Oud-Beijerland f 2.10; van idem te Rockanje f 1.85; van idem te Rotterdam f 1.75; van idem te Stad aan het Haringvliet f 1.10; van idem te Vlaardingen B f 13.27 1/2; van idem te Zuid-Beijerland f 4.18; van idem te Zuidland f 1.00; van idem te Uithuizermeeden O. G. f 10.01; van idem te Gaastmeer f 5.33; van idem te Heerenveen f 22.90; van idem te Wolvega f 6.72; van idem te Oudeboorn f 3.60; van idem te Halven (1/2 coll.) f 3.25; van idem te Naarden f 7.87; van idem te Nederhorst den Berg f 2.33; van idem te Watergraafsmeer f 2.84; van idem te Sloterdijk f 1.12 1/2; van idem te Bussum f 4.41; van idem te Muiden f 1.18 1/2; van idem te Mulderberg f 0.56 1/2; van idem te Ankeveen f 1; van idem te Weesp A. f 11.77; van idem te Hilversum (Havenstraat) f 18.05 1/2; van idem te Hilversum (Torenlaan) f 34.72; van idem te Apeldoorn A f 20.35; van idem te Axel A f 10.18; van idem te Zegwaart C. A. f 9.66 1/2; van idem te Westbroek f 9.56; van idem te Delft A (halve coll.) f 25.19.

Aan Schenkingen:
Door den heer H. van Noort, te Loosduinen, gevonden in de kerkcollecte f 1; door den heer M. Breebaart, te Amsterdam, van den heer S. M. te Ermelo (Transvaal) f 8.30; door den heer G. de Leeuw, te Utrecht, gevonden in de collecte f 10 en f 1, samen f 11.

Voor de Medische faculteit:
Door den heer P. Goudappel, van Mevr. H. te Delft f 10.

Voor het Hospitaal:
Door den heer J. van Kammen, te Kollum f 25.

Voor het Studiefonds:
Door den heer G. F. Taats, namens den Raad der Geref. kerk te Rotterdam B, van de Halve stiversvereen. f 200; door den heer J. van Kammen te Kollum f 25; door den heer P. van Driel te Bergschehoek, van de Halve stiversvereen. f 12; door den heer Johs. Krap, van de Stiversvereen. te 's-Gravenhage (42c storting) f 100.

S. J. SEEFAT, Penningmeester.

VERSCHEEN BIJ
ROYEKER & WORMSER, Pretoria,
en voorhanden Kalverstraat No. 154, Amsterdam.

ISRAËLS LOT

den bewoners der Zuid-Afrikaansche Republiek ten spiegel voorgehouden.

LEERREDE, gehouden in de Ned. Herv. kerk te Pretoria, den 13den Juni 1897, door

C. SPOELSTRA,

Predikant aldaar.

(Godcelteijk ten voordeele van het „Christelijk Tehuis“).

Prijs f 0.30.

ENCYCLOPÆDIE

DER
Heilige Godgeleerdheid,

DOOR
DR. A. KUYPER.

Drie Deelen, legenaal f 16.75; in drie halfdeelen banden f 31.25. Losse banden per stuk f 1.—.

Amsterdam. VOORHIER
PRETORIA. ROYEKER & WORMSER.

BOEKHANDEL
VOORHIER
ROYEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

ELECTRICHE DRUKKERIJ, Amsterdam.

De EERSTE AFLEVERING van
DR. A. KUYPER,
STICHELRIJKE WERKEN.

TWEDE SERIE.

Deze serie zal bevatten: **HONIG UIT DEN ROTSTEEN, Deel II; UIT HET WOORD, Serie I, Deel III en Serie II, Deel I.**

De prijs van de geheele serie (compleet in ongeveer 18 afleveringen) zal hoogstens f 5.50 zijn.

Onmidd